

Hazırlayan: İzzettin ARTOKÇA

togo

CUMHURİYETİ

2012

T. C. Akra Büyükelçisi Aydın NURHAN'ın katkıları ile.

İÇİNDEKİLER

<u>1. COGRAFYA</u>	1
<u>A. TOPLUMSAL YAPI</u>	3
<u>F. KÜLTÜR - SANAT</u>	7
<u>1. EKONOMİ</u>	10
<u>1. TARİH</u>	14
<u>1. SİYASET</u>	16
<u>1. DIŞ İLİŞKELİR</u>	21

Afrika Ülke Profilleri Serisi – Togo

1. COĞRAFYA

A. Genel Bilgiler

56.785 km²'lik yüzölçümüne sahip olan Togo Cumhuriyeti, Batı Afrika'nın orta – güney kıyısında yer alır. Togo Cumhuriyeti'nin doğusunda Benin Cumhuriyeti, kuzeyinde Burkina Faso, batısında ise Gana yer alır. Togo'nun, Benin Körfezi'ne, bir diğer şekliyle belirtmek gerekirse Atlas Okyanusu'na da kıyısı vardır.

Togo'nun koordinatları 6° ve 11° Kuzey ve 0° ve 2° Doğudur. Togo'nun en güneyi ile en kuzeyi arasındaki mesafe 579 km (360 mil) iken, en doğusu ile en batısı arasındaki uzaklık 160 km (100 mil)'dir.

6.961.049 nüfusa sahip olan Togo Cumhuriyeti'nin başkenti Lomé'dir.

B. Fiziki Yapı

Uzun dar bir şerit hâlinde 579 km boyunca Gine Körfezi'ne uzanan Togo'nun kıyısı, alçak ve düz ovalarla kaplıdır. Togo'nun güneybatısından kuzeydoğusuna uzanan, güneyde Togo Dağları, kuzeyde ise Atakora Dağları adını alan dağ silsilesi, Togo'yu adeta çaprazlamasına keser. Bu dağ silsilesinin (Chaine du Togo) deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 600 mt'dir. Bu sıradağlardan en önemlileri Mono, Agou ve Oti olan birçok nehir doğar. Togo'nun en yüksek dağı 986 mt.'lik Agou Dağı'dır.

Togo'nun orta bölgeleri yükseltilerle kaplı iken, kuzeyinde ise hafif engebeli savan bölgesi yer alır. Togo'nun güneyinde ise ormanlık platolar, lagün ve bataklıklar görülür.

C. İklim

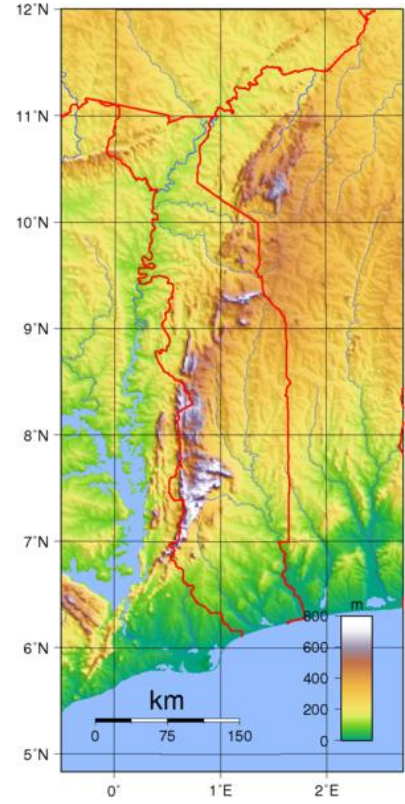
Togo'da iklim, sıradağların etkisiyle yönel olarak değişir. Togo'da iki ayrı iklim görülür. Dağların kuzeyinde kalan bölgelerde yarı-kurak savan iklimi görülür ve aylık sıcaklık ortalamaları 19 ila 22 derece arasında değişir. Günlük sıcaklık farkı ise yarı-kurak iklimin karakteristik bir özelliği olarak oldukça fazladır ve 18 dereceden 38 dereceye değişir.

Yıllık yağış miktarı ise sıradağların başlangıcından kuzeye doğru gidildikçe 1040 mm'den 1300 mm'ye kadar artar. Kış aylarında, Togo'nun kuzeyinde, dönemsel kuraklıklara sebebiyet veren ve görüş açısını azaltan kuru ve sıcak Harmattan rüzgârları görülür.

Sıradağların (Chaine du Togo) ve dolayısıyla Togo'nun güneyinde ise sıcak ve nemli tropikal iklim görülür. Bu bölgelerde aylık ortalama sıcaklık 21 derece ila 31 derece arasında değişir. Kıydan sıradağlara gidildikçe yıllık yağış miktarı, artarak 760 mm'den 1270 mm'ye ulaşır. Togo'nun güneyinde nisan-haziran ve eylül-kasım olmak üzere iki yağış mevsimi vardır ve en yağışlı aylar mayıs, haziran ve eylülüdür.

D. Bitki Örtüsü ve Çevre

Togo'nun doğal bitki örtüsü; kurak mevsimde savan, bereketli yağış mevsiminde ise maki ve çalıdır. Deniz kıyısındaki bölgelerde ise, lagünlerin çevresinde oluşmuş sazlık arazilere rastlanır. Togo'nun 39.000 km²'lik bölümünü ormanlar kaplar. Bununla birlikte geçmişte ülkenin hemen tamamını kaplayan tropikal yağmur ormanları, günümüzde ancak Atakora Dağları'nda ve bazı ırmak vadilerinde görülebilmektedir. Togo, ormanlarının % 3,4'ünü sadece 1990 – 200 arasında kaybetmiştir. Ormanların yok olmaya yüz tutmasının ana sebepleri; ormanlardaki ağaçların bilinçsizce kesilip yakıt odun olarak kullanılması ve ormanlık arazilerin tarımsal arazilere çevrilmesi amacıyla yakılmasıdır. Bunların

yanında, gemi inşaatı için gerekli olan ağaç ihtiyacı da ormanlardan sağlanır. Tüm bunların neticesinde Togo, çölleşme tehlikesiyle karşı karşıya olan bir ülke konumuna gelmiştir.

Togo'nun güney bölgelerinde vahşi hayat yok olma noktasına gelmişken, kuzey bölgelerinde ise hâlâ aslan ve fil gibi vahşi yaşama ait hayvanlar mevcuttur. Nehirlerin kenarlarında suaygırları ve timsahlar, ormanlık alanlarda ise maymunlar, kıyı bölgelerinde yılanlar, sıklıkla görülen hayvanlardır. Ülkenin vahşi hayvan popülasyonu, yasak avlanma ve tarımsal nedenlerle ormanlık arazilerin yok edilmesi neticesinde oldukça azalmıştır. Afrika fili, Diana maymunu ve Batı Afrika denizayısı (manati) yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan türlerden en önemlileridir.

Togo toprakları oldukça verimsizdir ve verimsizlikten kurtulmak için yüksek bir dozda gübrenmeye ve işlenmeye ihtiyaç duymaktadır. Gübreye bu kadar ihtiyaç duyulması da, toprakta ve suda, kimyasallardan kaynaklanan kirlenmelere neden olmaktadır.

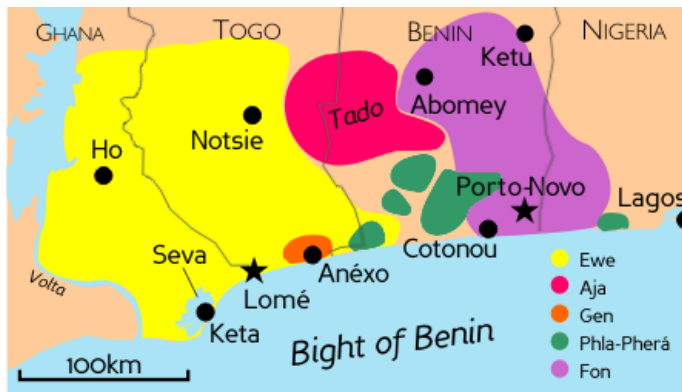
Su kirliliği, Togo'yu güç koşullar altında bırakan en önemli tehlikelerden biridir ve zaten içme suyuna ulaşmakta zorluk çeken halk için, bilhassa kırsal kesimde meskûn bulunanlar için büyük sıkıntılara yol açmaktadır. En büyük sorunlardan biri de, su kirliliğinden mütevellit hastalıklardır. Bunun yanında su kirliliği, ülke için önemli bir geçim kaynağı olan balıkçılığı da sekteye uğratmaktadır. Artan hava kirliliği de özellikle kırsal kesimlerde önemli bir sorun haline gelmeye başlamıştır.

Çevresel konularda duyarlılığın sağlanması ve Togo'nun korunması amacıyla 1988'de çıkarılan Çevre Kanunu'nun etkisi sınırlı kalmakla birlikte, bu kanun sayesinde 2000'li yıllarda nisbî bir ilerleme sağlandığı söylenebilir. Bunun yanında Togo Cumhuriyeti; Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, Kyoto İklim Değişikliği, Çölleşme, Tehlikedeki Türler, Deniz Hukuku, Ozon Tabakasını Koruma, Gemi Kirliliği, Tropikal Kereste - 1983, Tropikal Kereste - 1994, Sulak Alanlar, Balina Avcılığı, Ramsar, CITES, Nükleer Denemelerin Yasaklanması Antlaşması gibi uluslararası çevre sözleşmelerini imzaladıysa da henüz bu sözleşmelerden biri Togo Parlamentosu tarafından onaylanmamıştır.

Ülkenin en önemli madeni fosfattır. Togo, dünyanın dördüncü en büyük fosfat üreticisidir. Bunun yanında kireçtaşı ve mermer de ülkenin önemli doğal kaynakları arasında bulunur.

A. TOPLUMSAL YAPI

A.Nüfus ve Etnik Gruplar

Togo, 6.961.049 nüfusuyla dünyanın nüfus bakımından 101'inci büyük ülkesidir. Togo, 1961'den bugüne nüfusunu beşe katlayarak önemli bir nüfus artışı gerçekleştirmiştir. Birleşmiş Milletler raporlarına göre, Togo nüfusunun 2025 yılında 9.613.000 olması beklenmektedir. Togo'da nüfus yoğunluğu km² başına 108 kişidir ve bu yoğunluk güney bölgelerde km² başına 500 kişiye çıkar. Ülkenin en kalabalık şehri 1.200.000'i aşan nüfusuyla Lomé'dir.

Lomé'yi 100.000'i bulmayan nüfuslarıyla Sokode, Kpalime, Atakpame ve Aneho şehirleri takip eder. Belirtilmesi gereken bir diğer önemli husus da; Togo nüfusunun % 99'unun yerli Afrikalılardan, kalan %1'lik diliminin ise ekseriyetle Avrupalılar, Lübnanlılar ve Suriyelilerden müteşekkil olduğudur.

Togo'nun %40,9'u 0-14, %56'sı 15-64, %3,1'i ise 65 ve üstü yaş grubundadır. Bu bakımdan Togo, oldukça genç bir nüfusa sahiptir. Nüfus artış oranı % 2, 748'dir ve Togo bu oranla dünya ülkeleri arasında 17'nci sırada yer alır. Doğum oranı ise binde 35,26; ölüm oranı ise binde 7,78'dir. 2010 rakamlarına göre, halkın %57'si kırsal kesimde yaşar ve kentleşme oranı yıllık %3,9'dur.

6.961.049 nüfuslu Togo'da 37 farklı etnik grup mevcuttur. Bu gruplardan en önemlisi nüfusun neredeyse % 21'lik kısmını teşkil eden Ewelerdir. Bunların haricindeki en önemli etnik gruplar Ouachi, Mina, Cotocoli, Moba, Kabiye ve Aja'dır. Bassari, Konkomba, Kabrai, Ana, Lamba, Ehoue ve Alaposolar da kayda değer etnik gruplardandır. Bütün etnik grupların kendileri ve kültürleri vardır.

Ülkenin en önemli etnik grubu Ewe güneyde yoğun olarak yer alırken, kuzeyde Kabiye çoğunluktadır. Memur ve tüccar olarak sömürge döneminde hizmet etmiş olan Eweler, güneyin altyapısal kalkınmasını sağlamışlardır. Ewelerin, Gana'daki Anlolara ve Togo'daki Ouatchilerle akrabalık bağları bulunmaktadır.

Togo'nun ikinci büyük etnik grubu ve nüfusun %16'sını oluşturan Kabiyeler, yaşadıkları arazilerin tarıma elverişsizliği nedeniyle güneye, Kara bölgesine göç etmek zorunda kalmışlardır. Kabiyeler, askeriyenin ve hukuk sisteminin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır ve hâlihazırda da bu ikisine bağlı kurumlarda egemen durumdadırlar.

Togo'da birçok etnik grup bulunsa da kuzeydeki kabileler Sudan orijinli olmaları, güneydeki kabileler ise Negroid Bantu soyundan gelmeleri noktasında ayırt edilirler.

A.Dil

Eski bir Fransız sömürgesi olan Togo'nun resmî dili Fransızcadır. Günlük gazeteler ekseriyetle Fransızca dilinde yayın yaparlar. Ülke ticaretinde önemli bir yer tutan, Anecho ile Lome arasında yapılan ticaret de Fransızca olarak yapılır. Bunun yanında her bir yerel kabilenin sahip olduğu yerel diller de, kullanılan diller arasındadır. Dünyanın en küçük ülkeleri arasında bulunan Togo'da 44 dil ve bu dillere bağlı olarak oluşmuş şiveler mevcuttur.

Güneyde yaşayan Ewe ve Mina kabilelerine bağlı insanlar, ticari işleri başta olmak üzere birçok alanda kendi kabilelerin adıyla özdeş Ewe ve Mina dillerini kullanırlar. Aynı şekilde Togo'nun güneyinde yer alan okullar da Fransızca ile karıştırılmış Ewe ve Mina dillerini, kuzeydeki okullar da yine Fransızca ile karıştırılmış Kabiye ve Dagomba dillerini eğitim dili olarak kullanırlar. Bölgedeki eski bir sömürge olan İngilizlerin dili ise ortaokullarda çocuklara öğretilmektedir. Bunun katkısı ile ve İngilizce konuşan bir ülkeyle, Gana ile komşu olmanın da ortaya çıkardığı bir sonuç olarak; Gana sınırındaki bölgelerde ve güneydeki bazı kesimlerde İngilizcenin de konuşulduğu görülür. Togo'nun kuzeyinde ise göçmenlerin dili olan Hausa adı verilen dil yaygın olarak kullanılır. Bununla birlikte Kotokoli dili de geniş bir sahada konuşulmaktadır. Güneyde ise Ewe ve Mina'nın yanında Gen dili de önemli bir yer tutar.

Tüm bu dillerin yanında, bu küçük ülkede göçmenler tarafından kullanılan Amerikan işaret dili, Mampruli ve Yoruba dilleri de, ülkede kayda değer bir yoğunlukta görülen dillerdir.

A.Din

Togo'da halkın %51'i yerel inanışlara sahiptir. Geriye kalan %29'luk kesim Hıristiyan ve %20'lik kısım ise Müslüman'dır. Geçmişte %47 olan Hıristiyan oranı yıllar içinde düşmüş ve günümüzdeki %20'lik orana gerilemiştir. Hıristiyanların en büyük bölümünü ise Katolikler oluşturur. Ülkede görülen Müslüman nüfusun oranı ise zamanla % 10'lardan bugünkü %20'lik orana ulaşmıştır. Yerel dinler arasında en önemlisi, Togo'da ortaya çıkmış ve Benin, Nijerya, Burkina Faso gibi ülkelere de sirayet etmiş bulunan, bölge kültürünün ve sanatının oluşmasında önemli katkılarda bulunan Vodoun dinidir. Vodoun dini, Avrupalılarca toplanan Togolu ve Beninli köleler tarafından Haiti'ye götürülmüştür ve hâlihazırda da yaygın bir şekilde taraf bulmuştur. Vodoun dininin, Togo'da güçlü bir şekilde uygulandığı yerlerin başında Togoville gelir. Her yıl hayatın her dilimini kontrol eden farklı tanrılar adına Togoville'de kurbanlar kesilir. Kurbanlar, genellikle tavuk ya da keçi şeklinde olur. Vodoun bayramlarına dans ve müzik iç içe olur.

11. Ve 12. Yüzyıllarda Müslüman tüccarların ticaret kervanlarıyla ulaşılması ve Baharat Yolu'nun Afrika'daki uzantısının ülkenin kuzeyinden geçmesi neticesinde Müslümanlar, Togo'nun orta kesimlerinde ve kuzeyinde yayılabilmişlerdir. Coğrafi Keşiflerin ve sömürgeci işgallerin deniz üzerinden gelmesi neticesinde de Hıristiyan kâşiflerin ve misyonerlerin Togo'nun Atlantik kıyılarına ulaşması sonucunda Togo'nun güney bölgelerinde Hıristiyanlık yayılma sahası bulmuştur ve günümüzde de bu durum devam etmektedir.

Togo Anayasası, dinî özgürlüklere önem vermiştir ve uygulamada da din özgürlüğü önemli bir yer tutar. Togo Devleti dinî özgürlüklere karşı 'saygılı' kalmayı tercih etmiştir. İslama ve Hıristiyanlık dinine bağlı bayram günleri ve diğer önemli günler, ülkede resmî tatil günleri olarak kabul edilir. Devlet, dinî grupları tespit ve tescil ederek, bu gruplara karşı davranışlarında, dinî özelliklerini göz önünde bulundurur.

A. Eğitim

Togo'da eğitim, altı yıllık ilköğretim ve yedi yıllık ortaöğretim aşaması olarak ikiye ayrılır. Devlet tarafından zorunlu kılınmış olan ilköğretime başlama yaşı altıdır ve ilköğretime devam eden öğrencilerin masrafları devlet tarafından karşılanır. Son yıllarda, ilköğretime gitme çağındaki çocukların okula gitme oranı %90'ları aşmıştır. Bu durum Togo açısından oldukça sevindirici bir gelişmedir. Fakat bu öğrencilerin ancak %80'e yakın bir kısmı ilköğretimi bitirebilmektedir. Bu da eğitim durumunun olumsuz yönünü teşkil eder. İlköğretimde 2000 yılı istatistiklerine göre 34 öğrenciye bir öğretmen düşmektedir.

Ortaöğretim genel ve teknik liselerde verilen eğitimden ibarettir. Ortaöğretime gitme çağında olan çocukların sadece %30'a yakın bir bölümü okula gitmektedir.

Bunların yanında, son yıllarda görülen bir olgu olarak 3-5 yaşlar arasındaki çocukların aldıkları okul-öncesi eğitim de yaygınlaşmaktadır. Fakat ancak bu yaş grubundaki çocukların %2'si okul-öncesi eğitim almaktadır.

Ülkenin en önemli yükseköğretim kurumları Lome Üniversitesi ve Kara Üniversitesi'dir. Lome Üniversitesi, 2011 yılında öğrencilerle polis arasında çıkan çatışmalardan dolayı bir süreliğine kapatıldıysa da fakülteleri ve enstitüleriyle yükseköğretimde önemli bir yer tutmaktadır. Benin Üniversitesi adını kullanırken 1960'da yapılan değişiklikle Lome Üniversitesi adını alan üniversitede tıp, fen, mühendislik, hukuk, eczacılık, ekonomi ve yönetim bilimleri, sanat ve beşerî bilimler fakülteleri; gıda teknolojisi ve biyoloji yüksekokulu, tıp görevlileri ve bilgisayar ve bilişim merkezi bulunmaktadır. Kara Üniversitesi ise 1999'da kurulmuştur ve Fransızca eğitim vermektedir.

Togo'da eğitim veren diğer üniversiteler ise Katolik Batı Afrika Üniversitesi ve Afrika Mimarlık, Şehircilik ve El Sanatları Okulu'dur.

Togo'da okuma-yazma oranı son yıllarda yapılan, gerek devletin gerekse de uluslararası kuruluşların destek olduğu kampanyalar neticesinde %60'a yaklaşmıştır. Togo gayrisafi milli hâsılasının %'inden fazlasını eğitime harcarsa da bu alanda dünyanın geride kalmış ülkeleri arasında bulunmaktan kurtulamamıştır.

Togo'da eğitim önündeki en büyük tehlikeler öğretmen eksikliği, özellikle kırsal bölgelerde eğitimin düşük kalitede olması, öğrencilerin fazlaca sınıf tekrarı yapması ve eğitimin yarıda bırakılmasıdır.

A.Sağlık

Hava ve su kirliliğinden kaynaklanan hastalıkların sık görüldüğü Togo'da sağlık hizmetleri, hastanelerde ve koruyucu hekimlik hizmeti veren mobil kuruluşlarda verilmektedir. Özel sağlık kuruluşlarında cüzzamla ve psikolojik rahatsızlıklarla mücadele verilmektedir. Togo'daki hastanelerde muayene ve tedavi olmak ücrete tabi değildir.

Togo'da verilen mobil sağlık hizmetleri, genelde düzenli aşı yapılması, halk sağlığını tehdit eden haşerelerle mücadele verilmesi, hijyen eğitimi verilmesi, koruyucu tedbirler hakkında eğitim verilmesi hizmetlerini verir. Bu hizmetler, çiçek ve sarıhumma hastalığında gözle görülür bir azalma sağlamıştır. Buna rağmen cüzzam, frengi ve sıtma Togo toplumunu tehdit eden önemli hastalıklar arasında yer almaya devam etmektedir. Nüfusun yarıdan fazlası, açlık sınırının altında yaşadığından, beslenme eksikliğine bağlı hastalıklar her yaş grubunda görülmektedir. Su kirliliğinden dolayı ishal, hepatit A ve tifo sıklıkla görülür. Halkın hayvanlarla birlikte yaşamasına bağlı olarak da kuduz hastalığı çoğunlukla görülür. Çocuklarda ise verem, difteri, boğmaca, kızamık ve çocuk felci gibi hastalıklar hâlâ tehlike arz etmeye devam etmektedir. 2009'da görülen kuş gribi olarak nitelendirilen H5N1 virüsü de Togo'da bir dönem halk sağlığını olumsuz yönde etkilemiştir.

2004 istatistiklerine göre her yüz bin insana on yedi hemşire, bir diş doktoru, üç eczacı ve 7 ebe düşmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Togo'da sağlık hizmetleri oldukça yetersiz görünmektedir. Aynı şekilde temiz içme suyu, nüfusun ancak yaklaşık %54'üne ulaşabilmektedir. Bu da zaten yetersiz durumda olan sağlık hizmetlerinin bir yandan daha da çıkmaza girmesine neden olurken diğer yandan da ortaya çıkan kirlilikten dolayı sıtma (malaria) hastalığı yaygınlaşmaktadır. Bir not olarak belirtmek gerekirse; sıtmanın yaygın olduğu Togo'ya girebilmek için sarıhumma aşısı zorunludur ve sözkonusu aşı, bu ülkeye yapılacak seyahatten en az on gün önce yapılmış olmalıdır.

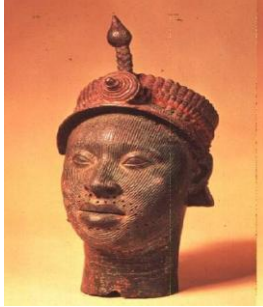
AIDS, Togo'da halkın sağlığını etkileyen ve nüfus artış hızının yavaşlamasına neden olan en önemli nedendir. Her yıl on binden fazla insan AIDS yüzünden hayatını kaybetmektedir.

Düzensiz kent yapılaşması nedeniyle ortaya çıkan problemlerle hükümet başa çıkmaya çalışmaktadır. Kentlerde meskûn bulunanların evleri betonarme yapılar iken kırsal kesimlerde meskûn bulunanlar ise çatıları samandan yapılmış, duvarları ise güneşte kurutulmuş kerpiç ve çamurdan yapılmış bulunan evlerinde oturmaktadır.

A.Kadın

Togo'da kadınların statüsü günden güne gelişmekteyse de, kadınlar henüz sosyal ve yasal sınırlamalardan kurtulabilmiş değillerdir. Erkekler, eşlerinin kazançlarına sahip olma hakkı kanunen verilmiş olup, erkekler aynı zamanda eşlerinin çalışma haklarını reddetme hakkına sahiptirler. İstihdamda ve eğitimde negatif ayrımcılığa maruz kalan bayanlar, eşlerinin hayatını kaybetmesi durumunda da miras hakkından yoksundurlar ve evli iken boşanmak istediklerinde nafaka gibi finansal destekleri elde etmekten de yasal olarak yoksundurlar. Togo'da poligami yaygın olarak görülür. Devletin koyduğu yasaklamalara ve sınırlamalara rağmen kadınların ve kız çocuklarının sünnet edilmesi geleneği halen çok yaygındır. Aile içi taciz ve şiddet önemli bir sorun olmaya devam etmektedir.

F.Kültür - Sanat

Togo'nun kültürü, Ewe, Mina, Kabiye gibi başlıca büyük kabilelerin kültürünü yansıtır. Bununla birlikte Vodoun dininin de yaygın olduğu yerlerde, bu dinin etkileri görülür.

Ewe kabilesinin İbeji inançları, bir nevi putperestlik inancı gibidir. Bu nedenle yapılan heykeller ve heykelcikler, dünyaca ünlüdür. Av hatıralarının resmedildiği heykeller, Afrika'nın dünyaca ünlü ahşap maskeleri kadar önemli kültürel öğelerdir. Bunların yanında Kloto'nun ahşap oymacıları, yaptıkları 'evlilik zinciri' ile meşhurdurlar. Evlilik zinciri, tek bir tahta parçasından

yapılan ve birbirine bağlı iki yüzükten yapılır ve yüzüklerin iki karakteri bir paydada buluşmasını temsil eder.

Bir sanat merkezi olarak kabul edilen Kloto'da boyalı kumaşlardan yapılan sanat eserleri, antik hayatın renkli ve zevkli yaşamını temsil eder. Assahoun'un dokumacıları tarafından yapılan ve törenlerde ve kutlamalarda kullanılan bel bezleri de sanatsal açıdan oldukça önemlidir. Ressam Sokey Edorh'un Harmattan fırtınalarından esinlenerek yaptığı üzerinde insan ve hayvan baskılarının bulunduğu laterit eserler, bu alanda Togo'nun en önemli eserlerinden sayılmaktadır. Paul Ahyi'nin Lome'yi süsleyen plastik gravürleri, Ahyi'nin uluslararası alanda tanınmasını sağlamıştır.

Lome Ulusal Kütüphanesi'nde yaklaşık 18.000 eser bulunmaktadır. Lome Üniversitesi'nin, 26 hizmet merkeziyle halka açık durumda olan 63.000 ciltlik kütüphanesi bulunmaktadır.

1975'te kurulan Lome Ulusal Müzesi, etnografik, tarihi ve mimari açıdan öneme sahip eserleri bünyesinde barındırır. Lome Ulusal Müzesi dışında Aneho, Kara, Savanes ve Sokode'de de bölgesel müzeler bulunmaktadır.

F.Turizm

Togo'da turizm, yıllar boyunca ülkeyi etkisine alan sosyal ve siyasal karışıklıklardan dolayı ortaya çıkan ekonomik sıkıntılar nedeniyle kayda değer bir gelişme gösterememiştir. Ülkeye gelen turist sayısı, yılda yüz bini bile bulamamaktadır.

Görülmesi gereken yerler arasında Mandouri av sahası başta gelmektedir. Mandouri, önemli bir av rezervine sahip olup av meraklıları için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Gine Körfezi'nin kıyılarında yapılan balıkçılık da, güzel sahillere sahip Togo'da görülmesi gereken yerlerdendir.

1.200.000 nüfuslu Togo'nun başkenti Lome'de palmyeler ve plajlar, sahil yolundan bakıldığında okyanusun sonsuz ufkunu güzelleştirir. Lome'nin orta yerinde bulunan ve bağımsızlıkları uğruna Fransızlarla savaştan ve hayatlarını kaybedenler anısına yapılmış olup, kentin en önemli simgelerinden biri haline gelmiştir.

Lome'de birçok açık Pazar bulunur. Bunların en renkli olanı Apatua açık pazarıdır. Bu pazarda her türlü sebze, meyve, elbise ve hazır gıda bulunur. Bu açık pazarda da, bütün Togo'da olduğu gibi malları ölçen bir alet bulunmamaktadır, ilginç bir özellik olarak Togo'da yapılan alışverişlerde göz kararı tartı olarak kullanılır. Veyahut da tane ile satın alınabilecek şeyler, istek üzerine sayılarak satıcı tarafından müşteriye verilir ya da satıcının önceden hazırlamış olduğu poşetler seçilerek satın alınır. Açık pazarlarda gezici eczane bile bulunur. Bu eczanelerde, tarihi geçmiş olanlar da dâhil olmak üzere, ağrı kesiciden merheme kadar her türlü ilaç bulunur. Bu ilaçlar hem kutularında hem de kutusuz olarak satılır. Eczanelerde satılan ilaçlardan daha ucuz olduğu için, ilaçların tarihi geçmiş olsa bile halkın rağbeti oldukça fazladır.

Lome'yi gezerken görülebilecek ilginç yerlerden biri de açık hava lokantasıdır. Açık hava lokantasında bütün geleneksel Togo yemeklerinin tadına bakılabilir. Bu yemeklerin en çok bilineni 'akume'dir. Akume, mısırın su ve unla karıştırılıp üstüne çeşitli soslar dökülmesiyle yapılan ve güvece benzeyen bir yemektir. Togo'nun diğer geleneksel yemekleri, kahvaltıda yenilen bir tür lapa olan "aklui zogbon" ve yine kahvaltıda yenilen daire şeklindeki "botoquin"dir. Öğle yemeklerinde genel olarak, domates sosuyla yapılan pilav ile birlikte balık ya da tavuk yenir. La Pate adı verilen, pirinç ya da mısır topu olarak nitelendirebileceğimiz yemek de Togoluların vazgeçilmezlerindedir. Togolular, yemeklerini birden fazla sosla yerler, bu açıdan Togo mutfağı için 'sos'un önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Togo'da gezerken görülebilecek ilginç manzaralardan biri de, gazete bayilerinin önünde bekleyen kalabalık kitlelerdir. Tabii ki bu kalabalık, gazete satın almak için değil, gazetelerden birkaç haber aşırarak için bayilerin önünde bekler.

38 yıl boyunca ülkeyi yönetmiş olan bir önceki devlet başkanının iktidarı ele geçirdiği günün törenlerle kutlandığı "Barış ve Uzlaşma" günü de Lome, ilginç görüntülere ev sahipliği yapar. Askeri geçit törenleri yapılır, marşlar söylenir ve mevcut cumhurbaşkanı şehrin sokaklarında dizilmiş bulunan halkı selamlar. Sakal bir güç göstergesi sayıldığından, geçitler esnasında birçok sakallı asker görmek mümkündür. Geçit töreninden sonra dansçılar sahneye çıkarak, renkli kıyafetleri ve müzik eşliğinde eğlenceli görüntülerin ortaya çıkmasına neden olur.

Togo'da karşılaşılabilecek ilginç manzaralardan biri de cadde üzerlerinde yengeç satan genç satıcılardır. Yengeçlerin ebatlarına göre fiyatları da değişiyor. Küçük boy yengeçler 1\$ iken büyük boy yengeçler 2\$ civarında satılmaktadır.

Lome'den Togoville'e giden yol, aynı zamanda ülkeyi Benin'e ve Nijerya'ya da bağlamaktadır. Belli bir süreden sonra, Togoville'e giden bu asfalt yol, toprak yola dönüşüyor. Toprak yol, yolcuları 8.500 nüfuslu Togoville köyüne ulaştırır. Togoville Köyü, Togo'da sömürgeleştirilen ilk mıntika olma özelliğine sahiptir. 1850'de Fransızlardan önce Togo'yu sömürgelerine dâhil eden Almanların, Togoville'in merkezine inşa ettikleri devasa kilise, Togoville'in sembollerinden biri haline gelmiştir. Papa II. John Paul de 1985'te gerçekleştirdiği Togo ziyaretinde, bu kiliseyi de ziyaret etmeyi ihmal etmemiştir.

F.Spor

Birçok Afrika ülkesinde olduğu gibi, Togo'da da futbol en sevilen spor dalı. 2006'da Almanya'daki Dünya Kupası müsabakalarına katılma hakkına sahip olan Togo, Togo Futbol Federasyonu'nun kendi içindeki anlaşmazlıkları, yöneticilerin futbolcularla iyi geçinememeleri sonucunda başarısız oldu. Hatta FIFA'nın araya girmesiyle Togo takımı Dünya Kupaları tarihinin ilki olmaya aday greve gitme düşüncesinden vazgeçtiler. Fakat Togo futbol takımının içine düştüğü mali kriz ve Dünya Kupası turnuvaları süresince yaşananlardan dolayı İskoçya, Kuzey İrlanda gibi ülkelerde Togo'yu desteklemek amacıyla yardım dernekleri kuruldu.

Togo Milli Futbol Takımı, 2010'da Afrika Uluslar Kupası sebebiyle gittiği Angola'da silahlı saldırıya uğradı. İki ülke arasında krize sebep olan bu saldırıda otobüs şoförü, yardımcı antrenör ve takım sözcüsü hayatını kaybetti ve iki futbolcu da yaralandı. Togo, bu nedenle turnuvadan çekilmek zorunda kaldı.

2011'de ise futbol tarihi açısından oldukça ilginç bir olay yaşandı. Yapılacak hazırlık maçı nedeniyle, herkes, Togo Milli Futbol Takımı'nın Bahreyn'e gittiğini düşünüyordu. Nitekim Bahreyn ile hazırlık maçı da yapıldı. Fakat maça çıkan futbol takımı sahteydi. Daha doğrusu maça Togo mafyası çıkmış ve yenilmişti. Olay daha sonra aydınlandı. Futbolcular, Togo mafyası tarafından yurtdışına kaçırılmış, olayın anlaşılabilmesi için maça çete üyeleri çıkarılmıştı. Bu skandal, uzun süre dünya basınında geniş bir yer kapladı.

1.EKONOMİ

A.Genel Bilgiler

Togo, dünyanın en fakir ülkeleri arasında yerini alır ve İnsani Kalkınma Endeksine göre 187 ülke arasında 162'nci sıradadır.

Togo'nun gayrisafi milli hasılası 6.324.000.000 \$'dır. Kişi başına düşen gayrisafi milli hasıla ise 900\$'dır ve Togo, bu alanda dünya sıralamasında 215. sıradadır.

Togo'nun gayrisafi yurtiçi hâsılasının %47'si tarıma dayanır. Sanayi sektörü gayrisafi yurtiçi hâsılasının %25'ine, hizmetler sektörü ise %27'sine tekabül etmektedir.

Togo'da halkın %65'i tarım sektöründe, %5'i sanayi sektöründe, %30'u ise hizmet sektöründe müstahdemdir.

Dünya ihracat sıralamasında 159'uncu sırada olan Togo, 2011'de 865 milyon dolar ihracat yapmıştır. Togo'nun başlıca ihracat kalemleri; reeksport (komisyon, tedarik ???), pamuk, fosfat, kahve ve kakaodur. Togo'nun ihracat yaptığı ülkelerin başında %12,7 ile Hindistan, %12,2 ile Almanya, %9,8 ile Benin, %9,7 ile Gana, %9,1 ile Burkina Faso, %5,1 ile Çin, %4,9 ile Belçika, %4,6 ile Nijer ve %4,4 ile Nijerya gelir.(2010)

Dünya ithalat sıralamasında 167'nci olan Togo, 2011'de 1.460.000.000\$'lık ithalat yapmıştır. Togo'nun başlıca ithalat kalemleri; makine ve donanımları, gıda maddeleri ve petrol ürünleridir. Togo'nun başlıca ithalat ortakları %48 ile Çin Halk Cumhuriyeti, %8,3 ile Fransa ve %6,1 ile Amerika Birleşik Devletleri'dir. (2010)

Yıllık %3 civarında ekonomik büyüme gösteren Togo, bu büyümeden yeterince faydalanamamaktadır. Zira ülke ekonomisi, halkın geçinmek için yaptığı tarıma ve kısmi olarak da ticarete bağlıdır. Ülke, gıda maddelerindeki ithalatçı konumunu sürdürmeye devam etmektedir.

1992'de yaşanan iç karışıklıklarda dolayı, Togo'ya yapılan uluslararası yardımlar askıya alınmış, demokratik yönetime geçiş konusunda dış baskı altında kalan hükümet, sekiz ay süren 1993 Temmuz'unda sona eren grevlerin getirdiği ekonomik sıkıntılarla başa çıkmak zorunda kalmıştı. Fransa'nın kur ayarlaması yaparak CFA Frangının değerini yarı yarıya düşürdüğü 12 Haziran 1994'ten sonra gıda ve ilaç fiyatları başta olmak üzere ithalat kalemlerinin fiyatları oldukça yükseldi. Böylece yükselen fiyata sahip olan malların, ihtiyaçların yurtiçinden karşılanması, bunun için de dış yatırımcıların ülkeye girişinin sağlanması düşünüldü. Devalüasyondan bu yana Togo, bu doğrultuda ekonomik yapılanmasını devam ettirmektedir. Hükümetin IMF ve Dünya Bankası'ndan destek alarak yaptığı, yabancı sermayenin girişini sağlamaya yönelik ekonomik reformlar, oldukça ağır işlemeye devam etmektedir. Özelleştirme, mali şeffaflık, demokrasiye tam geçiş gibi konularda Togo yabancı donörlerden destekler görmekteyse de bu desteklerin yeterli miktarda olduğu söylenemez. Togo, 2012 Ekonomik Özgürlük Endeksi'ne göre; dünyanın en özgür 155'inci ekonomisi durumundadır. Aynı zamanda 46 Sahra altı Afrikası ülkesi arasında da 36'nci durumdadır.

Ülkede rüşvet oldukça yaygın durumdadır. Mamafih politikacıların hemen her an müdahale edebildiği hukuk sisteminin zayıflığı ve mülkiyet hakları konusunda ülkenin oldukça geri bir durumda olması, ülkeye doğrudan yatırım yapmak isteyen yabancı yatırımcıların gözünü korkutmakta ve istenen miktarda sermayenin ülkeye girememesi sonucunu doğurmaktadır.

Özelleştirme hamlelerine rağmen, günümüzde bile en önemli sektörler devlet tekeli altındadır. Bu da ciddi bir orta sınıfın oluşmasını ve özel müteşebbislerin ortaya çıkmasını engellemektedir.

Hâlihazırda IMF ile işbirliği yapan ve IMF'nin öncülüğünde yapısal reformlara girişen Togo'nun borçlarının %95'i silinmiştir. Bu anlamda Togo'nun, kendisi gibi küçük ve ekonomik anlamda ilerlemeye çalışan Benin gibi komşularıyla aynı yöntemi izlediğini söyleyebiliriz.

Togo, 16 üyeli Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'nun (ECOWAS) üyesidir ve ECOWAS kalkınma fonunun merkezi Lome'dedir. Togo, aynı zamanda, CFA Frangını kullanan sekiz devletin üye olduğu Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği'nin (UEMOA) de Burkina Faso, Benin, Fildişi Sahilleri, Guinea-Bisseau, Mali, Nijer ve Senegal ile birlikte üyesidir. UEMOA'ya bağlı bir kuruluş olan Batı Afrika Kalkınma Bankası'nın (BOAD) merkezi de Lome'dedir.

Togo'nun emisyon bankası, Dakar'da merkezi bulunan Batı Afrika Devletleri Merkez Bankası'dır (BCEAO). Togo, BCAA'da %10'luk bir hisseye sahiptir. Bunun dışında, Togo'da faaliyette bulunan Uluslararası Afrika Bankası (BIA), ECOBANK Togo, Uluslararası Kredi ve Ticaret Bankası, Libya- Togo Dış Ticaret Bankası, Togo Ticaret ve Sanayi Bankası (BTCL) ve Togo İş Bankası önemli bankalardır.

Togo'da vergi gelirleri bireysel kazançlar ve kurumsal kar ve sermaye üzerinden tarh olunmaktadır.

A.Tarım

Tarıma dayalı bir ekonomiye sahip olan Togo'da halkın %65'i tarımla uğraşır. Bu kadar yüksek oranda bir gelir kapısı olan tarım için Togo topraklarının sadece %12'si tarıma elverişlidir. Ülkenin üç hektardan daha az bir bölümünde küçük çiftçi aileleri tarafından tatlı patates, akdarı, manyok ve pirinç gibi yiyecek bitkileri yetiştirilir. Önemli ihraç kalemleri olanları kahve, palmiye ürünleri, burma yağı özü, kakao ve pamuğun yanı sıra hindistancevizi ve yerfıstığı gibi ticarete yönelik bitkiler de önemli bir ekim alanına sahiptir.

Ülkenin kuzeyinde yer fıstığı, patates, pamuk ve sorgum; orta bölgelerinde sorgum, pamuk ve mısır; güneydeki platolarda kahve, kakao ve pamuk; kıyı kesimlerinde ise manyok, mısır ve hindistancevizi ekimi yapılır. Togo'nun hiçbir yerinde ekmek yapımındaki temel maddelerden buğday yetişmez, bu yüzden tahıl ve buğday ithalatına büyük ihtiyaç vardır.

En çok kazanç sağlayan mahsullerin başında kahve ve kakao gelir. Bunları pamuk, palmiye çekirdeği, hindistancevizi ve yerfıstığı takip eder. Ülkede ananas, ev bitkileri, sebze ve palmiye yağı ihraç edilmesi için çalışmalar başlatılmıştır.

Kuraklığa meyilli bir ülke olan Togo'da tarımda yeterlilik durumu ancak bereketli yağmurların görüldüğü senelerde gerçekleşir.

A. Hayvancılık

Okyanusta yapılması ve dar bir münhasır ekonomik bölge içerisinde yapılması hasebiyle, 56 km'lik Atlantik kıyıları boyunca yapılan ve nispeten önemsiz bir gelir kaynağı olan balıkçılık, oldukça zor koşullarda gerçekleştirilebilmektedir. 14-15 kişiyle ortaklaşa ancak yapılabilen balıkçılık, halk için hem bir gelir kapısı hem de yiyecek sıkıntısının görüldüğü ülkede karın doyurmak için faydalı bir araç konumundadır. Atlantik sularının kirlenmesi nedeniyle satılan hemen her balık kurumuş ya da tütsülenmiş bir görünüme sahiptir. Balıkçılığı geliştirmek amacıyla Lome'de, Libyalılarla Togolular ortak balıkçılık şirketi kurmuşlardır.

Çok tehlikeli bir tür olan ve sinir hastalıklarına ve uyku hastalığına sebebiyet veren çeçe sineğinin azalması sonucunda, Atakora Dağları'nın kuzeyinde, küçük ölçekli sığır besiciliği yapılmaya başlamıştır. Beslenen sığır türü genellikle Batı Afrika bölgesinde görülen kısa boynuzlu sığır türüdür. Bu sığırlar genellikle yerel alıcı bulurlar, çok azı ihraç edilebilmektedir.

Sığırcılığın yanında küçükbaş hayvancılık da belli yörelerde yapılmaktadır. Togo'da Lome, Sokode, Lama-Kara, Sansanne-Mango ve Dapaong şehirlerinde hayvan kesimini ve et teminini sağlayan mezbahalar bulunmaktadır.

Halk hayvancılığın etkili bir şekilde yapılmasını sağlamak için gerekli olan su arzından yoksun durumdadır.

A. Sanayi

Dünyanın en büyük dördüncü fosfat üreticisi konumundaki Togo, tahmini 60 milyon tonluk karbonat fosfat rezervlerini geliştirmeye muhtaç durumdadır. 1997'den 2007 yılına gelinceye kadar, fosfat üretimi artacağı yerde yaklaşık 2 milyon tonluk bir düşüş göstermiştir. Fosfat üretimini devlet kontrolünden özel sektöre geçmesi de, herhangi bir fayda sağlamamış, bunun üzerine de IMF üretimin başka yatırımcılara yaptırılması çağrısında bulunmuş, bunun üzerine İslam Kalkınma Bankası'ndan borç alan hükümet, 2009'da üretimin 800.000 tondan 1,5 milyon tona çıkmasını sağlamıştır. Fosfatın yanında diğer çıkarılan kaynaklardan mermer ve kireçtaşı, özellikle de kireçtaşı artan ekonomik bir öneme sahiptir. Mermer, genellikle ülkenin kuzeybatı bölgesinden çıkarılır. Çoğunlukla Özellikle kıyı kesimlerinde altın ve elmas da üretilir. Bassari bölgesinde, özellikle Bassari'nin doğusunda 95 milyon tonluk demir rezervi bulunmaktadır. Bölgede bulunan fakat geniş rezervleri olmayan diğer mineral yatakları barit, kalker, manganez, monazit, nikel, turba, rutil ve silis kumudur.

Togo'daki tek çimento fabrikası, Scancem adında Norveçli bir şirket tarafından işletilmektedir. Kara'daki tekstil kompleksi de Dadjadaki fabrikayla birlikte, 1987'den beri Koreliler ve Amerikanlar tarafından ortak olarak işletilmektedir. Günümüzde Togo'da 10'a yakın pamuk çirçir fabrikası mevcuttur. %75 oranında İsveçli ve Danimarkalı yönetimin altına bulunan, %25 hissesi ise devletin elinde olan plastik fabrikası çalışmaya devam etmektedir. Ülkedeki tek petrol rafinerisi de leasing yöntemiyle Shell Togo'ya verilmiştir. Bunun yanında Milli Mandıra şirketi de 1995'ten bu yana Danimarkalılarca işletilmektedir.

A. Ulaşım

Ülkede yaklaşık 7547 km karayolu olsa da bunun sadece %22'si asfalttır. Bazı karayolları ise ancak mevsimlik şartlara göre kullanılabilir. Bu tür yollar genelde kurak mevsimde geçişe müsaittir. Ülkedeki demiryolu ağının uzunluğu ise 400 km'den fazladır. Başkent Lome'de hem uluslararası bir havaalanı hem de ticari anlamda yüksek bir öneme sahip işlek bir liman bulunur.

1. TARİH

A. Sömürge Öncesi Dönem

Togo toprakları 19.yüzyıla kadar güçlü krallıkların bir parçası olarak kaldı. Ülkede sırasıyla, komşu ülkelerde de hüküm süren Mossi İmparatorluğu, Ashanti Devleti ve Dahomey Krallığı yönetimde bulundu. Portekizlilerin sömürgecilik faaliyetlerine başladığı 17. Yüzyıla kadar Ewe kabilesi, şu anda Togo Cumhuriyeti'nin toprakları olarak nitelendirilen bölgede egemendi. Ewe kabilesinin de buraya Nijer Nehri Vadisi'nden geldikleri belirtilse de, ilk olarak hangi amaçlarla bu bölgeye geldikleri konusunda net bir bilgi bulunmamaktadır. Genel kabul gören düşünce ise bu kabilenin doğudaki güçlü kabilelerden gelen baskılardan dolayı göç ettiği yönündedir.

İşgalciler Togo'ya geldikleri zaman, doğuda Mamprussi ve Dagomba bölgelerinde, batıda Wa ve kuzeybatıda Gonjas bölgelerinde güçlü sayılabilecek devletler vardı. Birbirine sıkı sıkıya bağlı olan bu devletler arasındaki bağlar, işgalcilerin üstünlüğü nedeniyle zamanla gevşemek zorunda kaldı. Alman işgali sonrasında Nas'ın ve Mamprussi'nin kralları, krallıklarını kaybettiler ve buldukları ilk fırsatta tekrar krallıklarını kurmak için zaman ve zemin kolladılar. Örneğin, sadece bu nedenle, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanlara karşı Togo'nun İngilizlerce ve Fransızlarca işgal edilmesine destek verdiler. Sömürge döneminde de varlıklarını sürdüren bu kabileler, krallıklarını tekrar kurmak yerine, geçmişte hüküm sürdükleri toprakların parçalanmasına ve kabilelerinin bölünmesine neden olan anlaşmaları tanımak veya imzalamak zorunda kaldılar.

A. Sömürge Dönemi

Togo'yu, Almanlar ve Fransızlardan önce Portekizliler sömürmeye başlamıştı. Sömürge döneminde birçok kabile, yurtlarını terk ederek Togo'ya geldi. Bunlardan bugün Togo'nun en güçlü kabilelerinden olan Ewe kabilesi Nijerya'dan ve Benin'den, Mina ve Guin kabileleri ise Gana'dan gelerek, Togo'nun kıyı bölgelerine göç ettiler. Portekizliler, doğal limanı olmadığı için Togo'ya hisarlar inşa etmediler ama Benin'de Ouidah, Gana'da Elmina limanlarına inşa ettikleri hisarlarla bu kıyıları, köle ticaretinin merkezi haline getirdiler. Kıyıları, zamanla "Köle Sahilleri" adını aldı.

Köle ticaretine en fazla sayıda kurbanı Mina kabilesi verdi. Benin ve Anecho'dan (Petit Popo) ve diğer sahil bölgelerinden toplanan insanlar, bir ticaret metaı olarak tarımsal maddelerle aynı gemilere konularak başka ülkelere göç ettirildiler.

Almanlar, bölgeyi ilk olarak misyonerler tarafından 1847'de Ewe kabilesi arasında yaptığı Hıristiyanlık dinini yayma adına yapılan faaliyetler sayesinde tanıdı. Misyonerleri, kıyıda Anecho'da üs elde eden Alman tüccarlar izledi. Bismarck, Almanya'nın kalkınması ve gelişmesi için Batı Afrika sahillerinde üç sömürge bölgesi belirlemişti. Bunlardan biri de Togo'ydu. Bismarck'ın temsilcisi olarak 1884'te Togo'ya intikal eden tıp doktoru Gustav Nachtigal, yerel kabile şeflerini Alman İmparatorunun koruması altına girme ve topraklarında Alman bayrağının dalgalanması konusunda ikna etti. 1884'te Almanya, Porto-Seguro yakınlarındaki lagünlerin kuzeyinde başta Kral III. Malapa olmak üzere yerel yöneticilerle imzaladığı antlaşmalarla Togoville'de bir himaye yönetimi kurdu. Himaye yönetimi Atlantik kıyılarından ülkenin iç kısımlarına kadar olan bir bölgede geçerli olacaktı. Batı Afrika'da bir Alman sömürgesi olan bu ülkenin adı Togoland'di.

1885'ten itibaren Togoland, Avrupalı güçler tarafından Alman sömürgesi olarak kabul edildi. Almanya, Heinrich Ludwig Randad Jr.'ı komiser olarak Togoland'e atadı. Togoland, batıda İngiliz Altın Sahili ile doğuda ise Fransız Dahomey'i ile komşuydu ve mevcut Togo Devleti ile Gana Cumhuriyeti'nin bir bölgesi olan Volta Bölgesini kapsıyordu. 1897 ve 1899 yıllarında Fransızlar, Almanlar ve İngilizler arasında imzalanan anlaşmalarla bugünkü Togo Cumhuriyeti'nin sınırları çizildi. Çizilen bu sınırlar birçok akraba kabileleri birbirinden ayırdı. Almanlar, ilk dönemde Baguida'yı ve Zebe'yi başkent olarak kullandılar. Lome'de, sömürge başkenti kurmak için bir şehir inşa eden Almanlar, ticareti canlandırmak ve ulaşımı kolaylaştırmak için Anecho, Blitta ve Palime arasında demiryolu inşa ettiler. Sert bir sömürge yönetimi izleyen Almanların, Alman şirketler ve tüccarlar için önemli ekonomik fırsatlar yarattığını söyleyebiliriz. Almanlar, başta sadece kıyı bölgelerinde olan egemenliklerini, ülkenin iç kısımlarına kadar yaydılar. Zamanla kakao, kahve ve pamuk gibi ihracat ürünlerinin yetiştirilmesine ağırlık veren Almanlar, ülkede güçlü bir altyapı inşa ederek, Togoland'i bölgenin en iyi altyapısına sahip olan ülke haline getirdiler. İnşa edilen üç demiryoluyla ihraç ürünleri daha geniş pazarlara ulaşabili.

Lome'de 1895'te sadece 2.084 yerli ve 31 Alman bulunmaktaydı. Bu sayı 1913'te 7.042 yerliye ve 194 Alman'a çıktı. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Lome, Batı Afrika'nın en güzel şehri olarak tanınıyordu. Zira Togoland, Almanya'nın kendi kendine yeten iki sömürgesinden biriydi, güzelliği de buradan kaynaklanmaktaydı. Togoland'in bu küçük ama zengin görünümü Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar devam etti.

Togoland, 8 Ağustos 1914'te Fransız ve İngiliz güçleri tarafından işgal edilmeye başlandı ve başkent Lome'ye yapılan saldırılarla başlayan ve Kamina'daki Alman telsiz-radyo istasyonunun ele geçirilmesiyle devam eden işgal süreci 26 Ağustos 1916'da Almanların teslim olmasıyla son buldu. Lome'de Almanların güvenlik gücü, sadece bir komutan ve bir komutan yardımcısı, 10 astsubay, 1 yerli astsubay ve 660 Togolu polisten müteşekkildi. Togoland, Fransız ve İngiliz olmak üzere iki ayrı idari bölgeye ayrıldı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, bu bölünme resmileşti ve Togoland manda ve himaye altında bir devlet olma özelliğini devam ettirmiş oldu. Yine savaştan sonra, Çekoslovakya bu sömürge altındaki ülkeyle ilgilenmeye başladıysa da Togoland'i kendi sömürgesi yapma fikrini gerçekleştiremedi. Eski bir Alman sömürgesi olan Kamerun da, İngilizlerin ve Fransızların idaresi altına girdi.

1919'daki Versailles Antlaşması ile Almanya, sömürgelerinden feragat ettiğini açıklayınca, Togo ve Kamerun'un paylaşımı ihtilaf konusu haline geldi ve konu Milletler Cemiyeti'ne götürüldü. Cemiyet, 1922'de, İngilizlere ve Fransızlara, hâlihazırda ellerinde tuttıkları topraklar için manda ve himaye yetkisi verdi. Böylece İngilizler, orta kesimdeki platoların batısını Altın Sahil ile sınırlayacak bir şekilde elde etmiş oldular. Fransızlar, bu durumdan karlı çıktılar, çünkü Almanların ekonomik olarak yatırım yaptıkları yerlerin tamamı, demiryolları ve sahiller de dâhil olmak üzere kendi ellerine geçmişti.

1 Ekim 1920'de de İngiliz idari bölgesinde olan Lome, müzakereler sonucunda Fransızlara geçti.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yapılan Paris Barış Konferansı sürecinden sonra Togoland, Birleşmiş Milletler örgütüne bağlı bir toprak olduysa da İngilizler ve Fransızlar tarafından yönetilmeye devam etti. Togo'nun batısı ise İngiliz Altın Kıyıları'na dâhil olarak İngilizlerce yönetilmeye devam etti. 1946'daki Genel Meclis seçimlerine Togo Birleşik Partisi (CUT) ve Togo İlerleme Partisi (PTP) katıldı. CUT'nin başarılı olduğu seçimler sonucunda CUT Başkanı Sylvanus Olympio meclis başkanı seçildi. 1952'deki bölgesel seçimlerde mağlubiyet alan CUT, PTP'nin Fransızlar tarafından desteklendiğini savunarak Fransızların gözetmen olduğu hiçbir seçime katılmama kararı aldı. 1955'te Fransız Togoland, BM Himayesi olmasına rağmen özerk bir cumhuriyet vasfını kazandı. 12 Haziran 1955'te CUT'nin katılmadığı seçimlerde, devletin, yasamaya karşı sorumlu, yürütme organı oluşturuldu, devletin başına bir başbakan getirildi. 1956'daki referandumla da bu değişiklikler anayasal güvenceye kavuşturulmuş oldu. 10 Eylül 1956'da Nicolas Grunitzky Togo Cumhuriyeti'nin başbakanı oldu. Aralık 1956'da başkenti Ho şehri olan İngiliz Togoland'ı vatandaşları, sınırların akrabaları ayırmasının verdiği duygusal ortamın da etkisiyle, bağımsızlığını kazanmış bulunan Gana'ya ilhak olma yönünde karar aldılar. 27 Nisan 1958'de, Fransız Togoland'de BM gözetimi altında yapılan seçimlerde bağımsızlık yanlısı muhalefet partisi CUT başarılı oldu ve parti başkanı Sylvanus Olympio başbakanlığa getirildi. 13 Ekim 1958'de Fransız hükümeti, Fransız Togoland'ın bağımsızlığını ilan etti. BM de 1253 sayılı Genel Kurul kararıyla, Togoland'deki BM himaye yönetiminin 1960'da sonlanmasına karar verdi. 1960'daki bağımsızlık kutlamalarına Togoland'ın son Alman komiseri Duke Adolf Friedrich de katıldı.

1. SİYASET

A. Sömürge Sonrası Dönemin Siyasi Tarihi

1961'de kabul edilen anayasa, yedi yıllığına seçilen ve yürütme başı olan bir devlet başkanını ve zayıf bırakılmış bir yasama organı olan Ulusal Meclis'i ortaya çıkardı. Devlet Başkanı, adeta yürütmenin tek başına kendisi olarak nitelendirilmişti ve bakanları atamanın yanı sıra Meclisi de feshetme yetkisine sahipti. 1961'de yapılan genel seçimlerde PTP, seçime girmekten men edildi ve dolayısıyla CUT, oyların %90'lık bölümünü kazandı ve 51 koltuklu Ulusal Meclis'in tümüne hâkim oldu. Olympio da bu seçimde yeni devlet başkanı seçildi.

Bu dönemde, Togo'da dört önemli siyasi parti mevcuttu: solcu Juvento, Togo Demokratik Halk Partisi (IDPT), Togo İlerleme Partisi (PTP) ve Birleşik Togo Partisi (CUT). 1962'de ülkedeki darbe planını öğrenen Olympio, darbeye mücadele etmeye çalıştıysa da 13 Ocak 1963'te gerçekleştirilen askerî darbe sonucunda öldürüldü ve yönetim askeri cuntanın eline geçti. Darbeyi yapan askerler, bağlı oldukları Fransız ordusundan kovuldular ve geçmişte Olympio'nun Fransızlar tarafından desteklenmekle suçladığı PTP'nin lideri Grunitzky başbakanlığında geçici bir hükümet kuruldu.

5 Mayıs 1963'te çok-partili sistemi öngören bir anayasa hazırlandı. Grunitzky devlet başkanı, Antoine Meatchi ise başkan yardımcısı seçildi. Grunitzky, dokuz gün sonra bütün partilerin temsil edildiği bir hükümet kurdu.

Geçiş hükümeti olarak nitelendirilen hükümet uzun yıllar görev yaptı ve zamanla ülke içinde huzursuzluklar baş gösterdi. 21 Kasım 1966'da Grunitzky'yi devirmek için muhalefet partisi CUT'nin öncülüğünde bir darbe planı hazırlandıysa da plan akim kaldı. Grunitzky orduya duyduğu güven konusunda endişe ederken 13 Ocak 1967'de Yarbay Etienne Eyadema (sonraki adıyla Gen. Gnassingbe Eyadema) ve Kleber Dadjo öncülüğünde kansız bir darbe gerçekleştirildi. Darbe sonrası dönemde tüm siyasi partiler yasaklı hale geldi ve bütün anayasa hazırlık süreci askıya alındı. Dadjo, ülkeyi nisan ayına kadar yöneten Ulusal Uzlaşma Komitesi'nin başkanlığına geldi. Eyadema da devlet başkanlığını üstlendi. Eyadema, 1969'da Togo Halk Partisi'ni (RPT) kurdu ve bu partinin başkanı oldu. Meşruiyetini sağlamak amacıyla 1972'de seçimlere rakipsiz olarak katılan Eyadema, devlet başkanı seçildi.

Eyadema, 1974'te fosfat sanayini devletleştirip, Togo'nun Afrikalılaştırılmasını teşvik eden "kültürel özgünlük" adında bir politikayı savunsa da, kendisine göre şüpheli bir uçak kazasını yaralı olarak atlattı. Eyadema, Afrikalılaşmanın bir öncüsü olarak Etienne adından vazgeçip ikinci adı olan Gnassingbe'yi kullanmaya "kültürel özgünlük" politikası çerçevesinde başlamıştı.

Eyadema, 1979'da Üçüncü Cumhuriyet'i ilan etti ve kurduğu yarı asker- yarı sivil hükümetle, sivil yönetime geçmeyi vaat etti. 30 Ekim 1979'da yapılan seçimlerde, diktatörlük yönetimlerinin tipik bir özelliği olarak %100'e yakın bir oy alarak tekrar devlet başkanı olma hakkını kazandı. Yeni anayasayla Ulusal Meclis, adeta danışmanlık hizmeti veren bir kurum haline geldi. 1983'te Eyadema'yı yok etmek üzere yapılan suikast planı, Fransız Devlet Başkanı François Mitterand'ın Togo'yu ziyaret ettiği güne denk gelince, plan olmaktan öteye geçemedi. Eski Devlet Başkanı Sylvia Olympio'nun oğlu Gilchrist Olympio, Eyadema tarafından darbeye teşebbüs etmekle suçlandı. 1979'dan yedi yıl sonra 1986'da yapılan devlet başkanlığı seçimlerini de Eyadema %99,5 oyla kazandı. Bunun üzerine 23 Eylül 1986'da, yetmiş kadar Mina ve Ewe kabilesine mensup muhalif Gana sınırını geçerek Lome'deki Devlet Başkanını devirmeye çalıştıysa da, 150 Fransız ve 350 Zaire askerinin karşı koyması sonucu başarılı olamadı. Bu olaydan sonra ölüm cezasına çarptırılan Gilchrist Olympio, çareyi yurtdışına çıkmakta bulabildi.

Soğuk Savaş'ın bitiş yıllarında, birçok Doğu Avrupa ülkesinde ve Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi Togo da demokrasi rüzgârından etkilendi. 5 Ekim 1990'da öğrenciler tarafından başlatılan hükümet karşıtı gösteriler, başkent Lome'de çatışmalara sebebiyet verdi. Çatışmalar ve genel grev aylarca sürünce, hükümet, muhaliflerle müzakerelere başlama kararı aldı. Müzakerelerde muhalefet, sürgündeki muhaliflerin yurtlarına geri dönmesini ve genel af ilan edilmesini istedi ve bu istekler hükümet tarafından kabul gördü. 12 Haziran 1991'de de hükümet ve göstericiler Ulusal Forum'un oluşturulması konusunda da mutabık kaldılar. Ulusal Forum'da, geçici bir anayasa oluşturulup bir yıllık bir geçiş hükümeti kurulması kabul edildi. Aynı zamanda bir hukukçu ve insan hakları savunucusu olan Kokou Koffigoh, 28 Ağustos 1991'de geçiş döneminin başbakanı olarak atanırken,

Eyadema'nın devlet başkanlığı, yetkileri sınırlandırılmış bir şekilde devam etti. Böylece Eyadema'nın katı militarist yönetimi yerini daha yumuşak bir yönetim biçimine terk etmiş oldu. Muhalefetle hükümet arasındaki görüşmeler, tam olarak barışı sağlamak bir yana, yeni çatışmaları da doğurdu. Ekim 1991'de, Eyadema yanlısı bazı subaylar Geçici Meclisi basarak vekilleri 24 saat boyunca esir aldı. Bunun üzerine muhalefet, Eyadema'dan sağlıklı bir şekilde seçimlere gitmesini aksi halde genel greve başlayacaklarını belirtti, bunun üzerine devlet başkanı Eyadema seçim kararı aldı. Aralık 1991'de gerçekleştirilen Geçiş Meclisi seçimlerinde devlet başkanı Eyadema'nın partisi RPT'nin kaldırılması kararının alınması sonrasında ordu, başbakanlık ofisine saldırarak başbakanı esir aldı. Bu olaydan kurtulan Koffigoh, Ocak 1992'de ikinci geçiş hükümetini kurdu. Bu da ordu kanadından gelen saldırıları durdurmadı ve eski devlet başkanı Olympio'nun oğlu Gilchrist Olympio, 5 Mayıs 1992'de pusuya düşürüldüyse de saldırıyı yaralı olarak atlattı.

Temmuz ve Ağustos 1992'de hazırlanan demokratik anayasa, 27 Eylül'de halkın büyük bir çoğunluğunun kabulüyle yürürlüğe girdi. Ocak 1993'te, Eyadema, geçiş döneminin son bulunduğunu belirterek Koffigoh'yu yeniden başbakan olarak atadı. Bunun üzerine gösterilerin fitili ateşlendi ve orduyla halk arasında büyük çatışmalar yaşandı. Olaylar üzerine can tehlikesi nedeniyle 300 binden fazla Togolu Benin, Gana gibi komşu ülkelere veya Togo'nun farklı bölgelerine göç etmek zorunda kaldı. Göçmenlerin çoğu 1996'da Togo'ya geri dönse de, halen yurtdışında yaşayan Togoluların kırk binden fazladır.

25 Mart 1993'te, Lome'deki askeri üsse muhalif komandolar tarafından saldırı düzenlendiyse de, asıl hedef olan Eyadema'nın öldürülmesi amacına ulaşamamıştır. 25 Ağustos 1993'te aldığı %96,42 oyla tekrar devlet başkanı seçilen Eyadema'ya 1994'te başka bir suikast düzenlendiyse de, bu suikast planı da akim kalmıştır. 20 Şubat 1994'te yapılan serbest ve adil genel seçimlerde ise muhalefet partileri UTD ve CAR başarılı olmuş ve Ulusal Meclis'teki sandalyelerin çoğunu kazanmayı başarmıştır. Bu seçimlerde CAR 36, RPT 35, UTD 7 sandalye kazanmıştır. Seçimler sonrasında Devlet Başkanı Eyadema'nın, başbakanlık görevini daha küçük muhalefet partisi UTD'nin başkanı Edem Kodjo'ya vermesi üzerine, diğer muhalefet partisi CAR hükümete katılmayı reddetmiştir. Eyadema, böylece muhalefeti parçalamayı başarmıştır. Kodjo, RPT ile ittifak kurmak zorunda kalmış ve kurulan hükümet ekonomik iyileşme, demokrasiye geçiş, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve göçmen Togoluların, ülkelerinde dönüşlerinin sağlanmasına yönelik bir program oluşturmuştur. Zaman içinde gelişen olaylardan dolayı kabinesini yenilemesi konusunda baskı altında olan Kodjo, iktidar ortağı RPT'nin elini güçlendirerek istifa etmiştir. Kodjo'nun istifasından sonra Eyadema, tam anlamıyla hükümetin bütün kurumlarına hâkim olacak bir konum elde etmiştir.

Haziran 1998'de yapılan Devlet Başkanlığı seçimlerinde halkın oy kullanmaması için her türlü tedbiri almış ve nihai sonuç olarak Eyadema'nın %52 ile tekrar devlet başkanı seçildiği ilan edilmiştir. Devlet başkanlığının bu döneminde Eyadema, orduyu ve hükümeti, vatandaşını ezmek için bir araç olarak kullanmış, devlet merkezli politikalara devam etmiş, belediyelerin bütçesinden geleneksel kabile liderlerinin seçimine kadar hayatın her alanını tahakkümü altına almıştır.

21 Mart 1999'da yapılan ve Eyadema'nın 33 yıllık iktidarı boyunca ikinci çok partili seçim olma özelliğini taşıyan seçimleri muhalefet boykot ettiği için, iktidar partisi RPT 81 sandalyeli Meclisin 79 sandalyesini ele geçirmiştir. Diğer iki sandalye de halk tarafından fazlaca tanınmayan iki bağımsız adayın olmuştur. Seçimler sonrasında da muhalefetle iktidar arasındaki görüşmeler devam etmekle birlikte, bu görüşmeler uluslararası bir hal almaya başlamıştır. Fransa, Almanya, AB ve Frankofon ülkelerin katılımıyla Temmuz 1999'da "Lome Çerçeve Anlaşması" tüm taraflarca imzalanmıştır. Anlaşmaya göre, Eyadema, görevinin bitiş tarihi olan 2003'ten sonra tekrar aday olmayacaktı.

Anlaşmada muhalefet partilerinin yasal statüye kavuşturulması, medyanın ve siyasi partilerin hak ve ödevleri, mültecilerin yurtlarına dönmelerinin sağlanması, halkın can güvenliğinin sağlanması konuları da ele alınmıştır. Eyadema, Ulusal Meclis'in feshedilip bir yıl içinde yapılacak adil ve serbest seçimlerle yeni bir meclisin oluşturulması önerisini de kabul etmiştir. Seçimler ise anlaşmazlık ve mali bunalım gibi sorunlar nedeniyle ancak Mart 2002'de yapılabildiği. Hemen her seçimde olduğu gibi bu seçim de muhalefet partileri tarafından boykot edildiğinden, RPT, Ulusal Meclis'in üçte ikisine sahip olmuştur. Aralık 2002'de yapılan anayasal değişiklikle – ki bu birçok düşünür tarafından anayasal darbe olarak nitelendirilir- Devlet Başkanının sayı ve dönem sınırlaması olmaksızın seçilebilmesi sağlanmış, akabinde yapılan seçimlerde Eyadema, %57 oy alarak tekrar devlet başkanı olmuştur.

5 Şubat 2005'te kalp tedavisi amacıyla Fransa'ya gitmek için bindiği uçakta kaybeden Başkan Eyadema, 38 yıl süren diktatörlüğü döneminde onbeş binden fazla insanın öldürülmesinden sorumlu tutulmaktadır. Eyadema, yaşadığı dönemde, Afrika'da bir ülkeyi en uzun süre yöneten devlet başkanı olma unvanını kazanmıştır.

Eyadema'nın ölümünden sonra yerine oğlu Faure Gnassingbe geçtiyse de Afrika Birliği ve Birleşmiş Milletler'den gelen baskılar üzerine Faure, istifa etmek zorunda kalmış ve yerine ülkeyi seçime getirmek üzere Meclis Başkanı Bonfoh Abbas getirilmiştir. 24 Nisan 2005'te yapılan seçimler sonucunda da Gnassingbe %60 oy alarak devlet başkanı seçilmiştir. Muhalefet partileri buna karşı çıkıp kimi zaman ölümlerle sonuçlanan gösteriler düzenledilerse de bu sonucu değiştirmemiş ve Gnassingbe 3 Mayıs 2005'te yemin ederek göreve başlamıştır.

2006'da Gnassingbe ve muhalefet partileri biraraya gelerek, karışıklıkların son bulması amacıyla Küresel Politik Anlaşma'yı (GPA) imzalamışlardır. Taraflar, ülkeyi meclis seçimlerinin 24 Haziran 2007'ye kadar idare edecek bir birleşik geçiş hükümeti kurulması hususunda mutabık kalmışlardır. CAR lideri Yawovi Agboyibo başbakan olarak atanmıştır. Bununla birlikte diğer muhalefet partilerinin liderleri de çeşitli bakanlıkların başına geçmiştir.

14 Ekim 2007'de yapılan ve uluslararası gözlemciler tarafından oldukça adile ve serbest olarak nitelendirilen parlamento seçimlerini iktidardaki RPT kazanmıştır.

A. İdare

Togo, cumhuriyetle idare edilen bir ülke olup 1979 anayasasına göre yürütme yetkisi hem devletin hem de hükümetin başı olan devlet başkanına aitken ve Devlet başkanı 7 yıllık bir süre için seçilirken 1992 ve 2002'de yapılan anayasal değişiklikle Devlet Başkanının beş yıllık bir dönem için seçilmesi sağlanmıştır. Devlet başkanlığı makamının anayasada belirtilen sebeplerden herhangi biri nedeniyle boşalması durumunda altmış gün içinde yeni devlet başkanının seçilmesi işlemi tamamlanır. Devlet başkanı sayı sınırlaması olmaksızın aynı göreve tekrar seçilebilir. Hükümet üyelerini, bakanları ve başbakanı atama yetkisine sahip olan Devlet Başkanı, Ulusal Meclisi feshetme yetkisini de elinde bulundurur. Bu açıardan bakıldığında devletin sistemi, cumhuriyetten çok meşruti monarşilerin özelliklerini bünyesinde barındırır. 4 Mart 2010'da yapılan Devlet Başkanlığı seçimlerini Faure Gnassingbe kazanmıştır ve bundan sonraki seçimler 2015 yılında gerçekleştirilecektir. Ülkede başbakanlık görevini 5 Eylül 2008'den bu yana Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Afrika eski Direktörü Gilbert Houngbo üstlenmektedir.

Mevcut hükümet, Ulusal Birlik Hükümeti olup, muhalefetle ortaklaşa kurulmuş ve muhalefete mensup sekiz siyasetçinin Kabinede görev aldığı bir koalisyon görünümündedir.

Togo'da yasama organı iki kanatlıdır: hükümet ve Ulusal Meclis. Bu da bir anlamda Devlet Başkanının, yasama organını da kontrolü altında bulundurduğu, adeta tek başına yasa çıkarabileceğini gösteren bir durumdur. Zaten Togo'nun bağımsızlığını kazandığı 1960'tan bu yana Ulusal Meclis'te ve normal görünen anormal siyasi yaşamda tek partinin – Togo Halk Partisi (RPT)- hâkim olduğunu söylersek diktatörlüğün ne kadar trajik boyutlara ulaştığını görebiliriz. 14 Ekim 2007 yılında yapılmış ve RPT %39,4'luk oy oranı ile 50 sandalye, UFC %37'lik oy oranı ile 27 sandalye, CAR %8,2'lik oy oranı ile 4 sandalye kazanmıştır.

Togo'da yer alan siyasal partiler ve liderleri şunlardır: CAR (Yawovi Agboyibo), CDPA, PDR, Juvento (Monsilia Djato), MOCEP, ANC (Jean-Pierre Fabre), CPP, RSDD (Harry Olympio), RPT (Faure Gnassingbe), PSR, UDPS (Gagou Kokou), UFC (Gilchrist Olympio).

Ulusal Meclis'in 81 üyesi vardır ve bu üyeler beş yıllık bir dönem için seçilir. Ülkede muhalefet, uzun yıllar süren iç mücadeleler sonucunda Togo'da çok-partili demokratik hayata geçilmesini sağlamıştır. Hâlihazırda yaşanan dönem de çok-partili demokratik hayata geçilmesi için bir geçiş dönemi olarak kabul edilebilir.

Togo'da yargı sistemi, Fransız modeline göre biçimlenmiştir. Ülkede yüksek mahkeme olarak Cour d'Appel adı verilen Yargıtay ve Cour Supreme adı verilen Yüksek Mahkeme veyahut Anayasa Mahkemesi vardır. Togo'da hukuk sistemi özel mülkiyeti dışlar ve hükümetin tekeli altındadır. Bu nedenle Togo yargısı güven vermez. Hem yargı hem yürütme rüşvete tabidir.

Hukuk sistemi, daha çok geleneksel adet, örf ve kurallara dayanmaktadır. Napolyon dönemi hukuk kuralları da özellikle medeni kanunda ve ceza kanununda yer almaktadır. Ceza hukukuna göre, sanıkların avukat tutma hakları mevcuttur. Kırsal kesimlerde muhtarların veya İhtiyarlar Heyeti'nin de ceza hukuku açısından yargılama yetkileri vardır. Hukuk sisteminde, devletin yönetilme şekli kaynaklanan eksiklikler olmakla birlikte personel azlığı ve ağır iş yükü önemli bir sorun olmaya devam etmektedir.

Togo'da idari bakımdan beş ana bölgeye ayrılır: De La Kara, Des Plateaux, Des Savanes, Du Centre, Maritime. İdarenin kolaylaştırılması amacıyla Togo, her biri vali tarafından yönetilen otuz vilayete bölünmüştür. Vilayetler de kendi içlerinde ilçelere ayrılmışlardır ve ilçeler kaymakamlar tarafından yönetilirler. Adem-i merkezîyetçi bir yapıya sahip olan Togo'da otuz vilayetin dokuzu tam bağımsız olarak nitelendirilebilecek bir şekilde yönetilirler ve seçilmiş belediye başkanlarına sahiptirler. Yarı-bağımsız olarak nitelendirilebilecek yirmi bir vilayet ise belediye başkanının da görevlerini üstlenen atanmış bir valiye sahiptir.

Togo'da askeri güç Togo Kara Kuvvetleri, Togo Deniz Kuvvetleri, Togo Hava Kuvvetleri ve Jandarma olmak üzere dörde ayrılır. Togo'da askerlik zorunluluğu vardır. 18 yaşına giren Togo vatandaşları iki yıllığına askere gitmekle yükümlüdürler.

1. DIŞ İLİŞKİLER

Togo, 29 Eylül 1960'da üyesi olduğu Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği başta olmak üzere birçok uluslararası kuruluşa üyedir. Togo'nun üyesi olduğu diğer uluslararası kuruluşlar ise şunlardır: ACCT, ACP, AfDB, ECA, ECOWAS, Entente, FAO, FZ, G-77, IBRD, ICAO, ICC, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRC, ILO,

IMF, IMO, Intelsat, Interpol, IOC, ITU, ITUC, MINURSO, MIPONUH, NAM, OAU, OIC, OPCW, UEMOA, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UPU, WADB, WAEMU, WCO, EFTU, WHO, WIPO, WMO, WToO ve WTrO.

Togo, 2012-2013 dönemi için Guatemala, Pakistan ve Fas ile birlikte Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçilmiştir.

Aktif bir dış politika seymeye çalışan Togo'nun, komşularıyla ilişkisi genel iyi olmakla birlikte bazı sorunların yaşanmadığı söylenemez. 2001'de Benin ve Togo arasında, Benin'in Togo'yu sınırları çiğnemekle suçlaması sonrasında ortaya çıkan sınır problemi, oluşturulan ortak bir komisyon tarafından incelenmeye devam etmektedir. Benin'deki 14 bin mülteci ile Gana'daki 40 bin mülteci kaynaklı, Togo ve mezkûr iki devlet arasında sorun hâlihazırda devam etmektedir. Bununla birlikte Benin ve Togo arasında ve Mono Nehri üzerinde inşa edilmekte olan Adjrala hidroelektrik barajının finansmanı konusunda görüşmeler devam etmektedir. Nijeryalı uyuşturucu kaçakçıları için geçiş merkezi olan ve kara para aklanan yerlerden biri olan Togo, dünya ekonomisi ve sağlığı açısından olumsuz bir imaj sergilemektedir. Fildişi Sahilleri'nde yaşanan siyasi kriz sonrası Togo'ya göç etmek zorunda kalan 4.700 Fildişi Sahilleri vatandaşı halen bu ülkede bulunmaktadır. UNHCR'in, mültecilerin durumlarını iyileştirmek için Togo Hükümeti ile ortak çalışmaları bulunmaktadır.

Togo ve Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki istişareler, Cotonou Anlaşması'nın 96. maddesine uygun olarak Nisan 2004'te başlamıştır. Bu görüşmelerde, Togo Hükümeti Avrupa Birliği'ne demokrasinin ve insan haklarının güçlendirilmesi, temel hak ve özgürlüklere devletin saygı duyması ve iyi yönetim konusunda yirmi iki taahhüt vermiştir. Verilen taahhütler sonucunda, Avrupa Birliği ile Togo arasındaki istişareler artan sayıda devam etmiştir ve alınan taahhütlerin incelenmesi amacıyla Avrupa Birliği tarafından Togo'ya gözlemciler gönderilmiştir. Yine Cotonou Anlaşması'nın sekizinci maddesine uygun olarak, Togo'da Kasım 2007'de serbest ve adil bir seçim süreci yaşanmıştır. Gözlemci Delegasyonu 2009'dan bu yana Lome'de yerleşik hale gelmiştir. 2008'de ortaklaşa hazırlanan Ülke Stratejisi, hukukun üstünlüğü ve demokrasinin güçlendirilmesi için idari, ekonomik ve kurumsal reformların yapılmasını; ekonomik gelişmenin sağlanması için ulaşım imkânlarının geliştirilerek bölgesel ekonomik entegrasyonun sağlanmasını, sağlık ve tedavi hizmetlerinin geliştirilmesini, işsizliğin azaltılması için hizmet odaklı yöntemlerin kullanılmasını; uluslararası finans kuruluşları ile ilişkilerin geliştirilerek dış borçların ertelenmesinin sağlanmasını, sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesini ve çevre konularında hassasiyetlerin artırılmasını ele almıştır.

Soğuk Savaş döneminde Bağlantısızlar arasında yer alan Togo, kültürel olarak Almanya, İngiltere ve Fransa ile oldukça yakın ilişkilere sahiptir. Bunda hiç kuşkusuz sömürge tarihinin mutlak etkisi vardır. Soğuk Savaş'tan sonra Togo'nun dış politikası Batı yanlısı bir hal almıştır. ABD ile ilişkileri, bağımsızlığından bu yana iyi noktada olan Togo'nun başlıca ticaret ortakları arasında hiçbir zaman ABD olmamıştır. ABD, genel olarak Togo'ya tekstil ürünleri ihraç eder. Bunun yanında pirinç, buğday, ayakkabı ve tütün ürünleri de ABD'nin Togo'ya ihraç ettiği maddelerdendir. Togo ekonomisindeki nispi gelişme de ABD'den elektronik ve bilgisayar ürünlerinin ithal edilmesini kolaylaştırmıştır.

Denizaşırı Özel Yatırım Kanunu (OPIC) ve USAID 1989'da Togo'da ihracat işletme merkezi kurmuştur. Özel yatırımcıların ilgisini çeken bu bölgedeki USAID Ofisi kapanarak Akra'ya taşınmıştır. Amerikan enerji şirketi Contour Global, 2010'da, Lome'de 100 megawattlık elektrik üretimi yapan bir santral kurdu. Bu yatırım, son on yıldaki Batı Afrika'daki en büyük Amerikan yatırımı olarak kayıtlara geçerken, Togo tarihindeki en büyük elektrik üretimini de yaparak önemli bir yer elde etti.

Togo'nun eski sömürgecisi Almanya ile ilişkileri, 1990'lı yıllarda Togo'da yaşanan iç karışıklıklardan kaynaklanan nedenlerle donma noktasına geldiyse de, ülkede yaşanan siyasal ve ekonomik ilerlemeler nedeniyle gelişme dönemine girmiştir. 2008 yılında Alman Federal Hükümeti, Togo'nun siyasi gelişimini desteklemek için 25 milyon Avro yardımda bulunmuştur. 2008'de Alman Dışişleri Bakanı Steinmeier Togo'yu ziyaret etmiştir. İade-i ziyaret ise 2009'da Devlet Başkanı Faure Gnassingbe'den ve 2011'de Başbakan Gilbert Houngbo'dan gelmiştir. Almanya ve Togo arasında 10 Şubat 2012'de imzalanan anlaşmalarla Arazi Kullanımı ve İklim Değişikliği için Batı Afrika Bilimsel Hizmet Merkezi kurulmuştur. 2015'e dek hizmet verecek bu kurum, Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından 50 milyon Avroluk bir fonla desteklenmiştir. Almanya'nın Togo'daki en önemli yatırımları arasında 1967'de yapılan Lome Limanı da yer almaktadır. 1984'ten bu yana Almanya, Togo'nun 183 milyon Avroluk borcunu silmiştir.

Kültürel olarak da Almanya ile ilişkiler Togo için önemli bir yer tutar. 1961'de Lome'de açılan Goethe Enstitüsü 2011 yılında ellinci yılını kutlamıştır. Bu enstitü Lome Üniversitesi de dahil olmak üzere birçok okulda Almancanın öğretilmesi için faaliyetlerde bulunmaktadır. Enstitünün hatırı sayılır büyüklükte bir de kütüphanesi bulunmaktadır. Alman vakıflarına bağlı kiliseler de önemi insani yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Türkiye-Togo ilişkilerinde ise herhangi bir sorun bulunmamaktadır. İki ülke arasındaki ilişkiler genellikle uluslararası toplantılar sırasındaki temaslar üzerinden yürütülmüştür. Bununla birlikte, son dönemde özellikle Türkiye'nin 2005 yılını "Afrika yılı" olarak ilan etmesinden sonra ikili ilişkilerin ileri götürülmesine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır.

Türkiye'nin Akra Büyükelçiliğinin 1 Şubat 2010 tarihinde faaliyete geçmesiyle birlikte, Togo'ya Akra Büyükelçiliği akredite edilmiş olmakla birlikte Togo'nun da Berlin Büyükelçiliği Türkiye'ye akreditedir. Togo vatandaşı Dovi Franck Sessou, 2006 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin Lomé Fahrî Konsolosu olarak atanmıştır.

Togo, İstanbul'da 2008 yılı Ağustos ayında düzenlenen Birinci Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi'ne Başbakan Komlan Mally başkanlığında bir heyetle katılmıştır. Konuk Başbakan, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından kabul edilmiş ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile de ikili bir görüşme gerçekleştirmiştir.

Türkiye ile Togo arasındaki ticaret hacmi 2010 yılında 37,5 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Togo'ya Türkiye'nin ihraç ettiği başlıca ürünler arasında, hububat, demir ve çelik, kâğıt, karton ile mamulleri ve et; Togo'dan ithal ettiği başlıca ürünler arasında ise kakao ve suda yüzen araçlar bulunmaktadır. İki ülke arasında, ticarî ve ekonomik ilişkilere ivme kazandıracak hukukî zeminin oluşturulması yönündeki çalışmalar sürdürülmektedir.

2011-2012 eğitim-öğretim yılı için Türkiye Hükümeti tarafından Togo Hükümeti emrine 5 adet yüksek öğrenim bursu tahsis edilmiştir. Togo'da başkent Lome'de faaliyet gösteren "Ecole Internationale Zodiaque" isimli bir özel Türk okulu bulunmaktadır.